

УДК 37.011.31:004

СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ

студ. V курсу Газа О.В., науковий керівник викл. Качмар Н.І.

У статті розглянено сучасних педагогічних технологій для формування здібностей учнів у процесі навчання географії. Проаналізовано та визначено ситуативні проблемні завдання під час процесу вивчення географії.

Ключові слова: сучасні педагогічні технології, технологія навчання, інтерактивний підхід, урок географії.

Постановка проблеми та аналіз попередніх досліджень

Головним завданням географічної освіти, є підготовка учнів до життя в сучасних мінливих умовах, здатності використовувати географічні знання в життєвих ситуаціях, критично мислити, аналізувати та оцінювати інформацію, робити власні висновки та аргументувати їх. Сьогодні вчитель є друг-помічник, який має навчити дитину знаходити необхідну інформацію з різних джерел та використовувати її, самостійно вчитися, співпрацювати, спілкуватися тощо. Використовуючи сучасні педагогічні методи навчання на уроках географії, вчитель дає можливість учню показати свої знання, мислити, порівнювати, відбирати головне, робити висновки.

В педагогічній літературі досить детально розроблені педагогічні технології, виділено групи інтерактивних технологій навчання та викладено особливості методики їх застосування на уроках географії. Теоретичні й практичні аспекти використання педагогічних технологій навчання відображено у доробках О. Пометун, Л. Пироженко, В. Федорчука, С. Крамаренко, Н. Стецюри, О. Біди, Л. Варзацької та інших.

Виклад основного матеріалу

Термін «педагогічна технологія» - сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір і компонування форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів; вона є організаційно-методичний інструментарій педагогічного процесу

Вивчення географії допомагає учням пізнати довкілля, а також дізнатися про віддалені та близькі території. Діти усвідомлюють роль людини, її можливості у вирішенні проблем, які виникають у процесі освоєння навколишнього світу. Географічний матеріал дозволяє відкрити, з одного боку, творчі, суспільно значущі можливості людини, з іншого, – її безвідповідальне ставлення до довкілля. Сучасна географічна освіта має за мету підготувати і виховати географічно грамотного громадянина Землі з такими якостями особистості, які б забезпечили йому можливість нормальної життєдіяльності в природі. На сучасному етапі розвитку освіти виникає необхідність оновлення методів, засобів та форм організації географічного навчання. Аналіз еволюції поняття «педагогічна технологія» дає змогу

прогнозувати технологічні тенденції в освіті. Згідно з цими ідеями, пропонується такий набір технологій (див. табл. 1.).

Таблиця 1.

Сучасний набір технологій

Технології	Опис
структурно-логічні	являють собою поетапну організацію постановки дидактичних задач, вибору способу їх розв'язання, діагностики та оцінки одержаних результатів;
інтеграційні	це дидактичні системи, які забезпечують інтеграцію різно-предметних знань і вмінь, різних видів діяльності на рівні інтегрованих курсів, навчальних тем, навчальних проблем та інших форм організації навчання;
ігрові	ігрова форма взаємодії педагога і дітей, яка сприяє формуванню вмінь вирішувати завдання на основі компетентного вибору альтернативних варіантів через реалізацію певного сюжету. В освітньому процесі використовують театралізовані, ділові, рольові, комп'ютерні ігри, імітаційні вправи, ігрове проектування та інші;
комп'ютерні	реалізуються в дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі взаємодії «вчитель – комп'ютер – учень» за допомогою різноманітних навчальних програм (інформаційних, тренінгових, розвиваючих, контролюючих тощо);
діалогові	пов'язані зі створенням комунікативного середовища, розширенням простору співробітництва на суб'єкт-суб'єктному рівні: «учень – учитель», «учитель – автор», «учень – автор» та інші;
тренінгові	це система діяльності по відпрацюванню певних алгоритмів навчально-пізнавальних дій і способів розв'язання типових задач у ході навчання (тести, психологічні тренінги інтелектуального розвитку, розв'язання задач).

Педагоги-практики розробляють і авторські технології, які поєднуються в різних варіантах вищезазначені. Всі вони відповідають змісту і цілям різнорівневого і різнопрофільного навчання.

Технологія проблемного навчання не є новинкою у викладанні. Проте в останні роки проблемний підхід є важливою складовою прогресивного пошукового методу навчання і особливо вивчення географії. Рушійною силою проблемного навчання є протиріччя між об'єктом та суб'єктом пізнання. Форми вираження навчальних проблем можуть бути різними, проте в їх змісті закладені потенційні можливості для виникнення проблемних ситуацій в процесі їх виконання. Отже, в ході проблемного навчання на уроках географії вчитель створює різні проблемні ситуації, навчає учнів вирішувати проблеми, формує у школярів уміння бачити протиріччя, вчить формулювати проблему.

Виконуючи проблемні завдання, учні отримують досвід творчої діяльності. У навчанні географії використовуються такі пізні види проблемних завдань (див. табл. 2.).

Таблиця 2.

Різновиди проблемних завдань

Завдання	Зміст
Завдання 1	в основі змісту яких лежить наукова гіпотеза (походження багаторічної мерзлоти, зміна клімату);
Завдання 2	в основі яких лежить розрив у логіці зі звичними науковими чи побутовими уявленнями;
Завдання 3	проблемний характер яких обумовлений розривом між раніше засвоєними знаннями і вимогами задачі чи питання (наприклад, при порівнянні літніх та зимових температур екваторіального і тропічного поясів Африки учні повинні визначити, чому в більш віддаленому від екватора тропічному поясі температура липня вища, ніж в екваторіальному);
Завдання 4	необхідне розуміння діалектичних протиріч, вміння оперувати протилежними судженнями (зменшується чи збільшується в умовах НТР вплив природних умов території на життя і господарську діяльність людини).

У шкільній географії вирішення реальних екологічних, економічних, природничих проблем сприяє розвитку пізнавальних інтересів учнів. Вони відображають потребу учнів, допомагають оволодіти дослідницькими навичками, формують позитивні мотиви до вивчення географії. Найчастіше реальні проблеми носять краєзнавчий характер і вирішуються в групах.

У сучасній географії широко використовується технологія застосування опорних логічних конспектів (сигналів). Особливістю цієї технології є певна закодованість навчальної інформації, можливість виділяти етапи у вивченні матеріалу, використовувати творчі прийоми подання навчального матеріалу у символах та малюнках. У досвіді роботи вчителів

географії ці технології використовуються в індивідуальній роботі з кожним учнем, у групах.

У процесі вивчення курсу географії материків учителі географії мають певний досвід проектування учнями. Наприклад, за картою літосферних змін суходолу материків у майбутньому. Проекти складаються на основі знань теорії руху літосферних плит. У процесі моделювання з фрагментами розрізаної контурної карти учні створюють індивідуальні проекти майбутнього обличчя Землі. При вивченні природних зон землі та окремих материків цікаво запропонувати учням завдання зі створенням проекту озеленення кабінету географії. Захист таких проектів повинен враховувати батьківщину тієї чи іншої рослини, кліматичні умови, в яких вона може рости, тобто повинна бути розроблена серйозна основа того чи іншого проекту озеленення. Результати проектної діяльності обговорюються на уроках узагальнення, які можуть проводитись у вигляді диспутів, конференцій, звітів.

На сучасному етапі комп'ютерні навчальні програми дозволяють істотно підвищити ефективність навчання, зокрема: новизна роботи з комп'ютером викликає в учнів інтерес, посилює мотивацію учіння; колір, графіка, мультиплікація, музика, відео значно розширюють можливості викладання навчального географічного матеріалу; контакт з комп'ютером стимулює рефлексію, аналіз учнями своєї діяльності завдяки тому, що вони одержують наочне зображення її наслідків; з'являється можливість залучення учнів до дослідницької роботи з географії; забезпечується індивідуалізація навчання (комп'ютери можуть успішно виконувати функцію особистих репетиторів для учнів, що прискорює і робить ефективнішим навчання); комп'ютери розширюють можливості програмованого навчання: дозволяють викладати матеріал у певній послідовності, регулювати його обсяг і складність відповідно до індивідуальних можливостей учня, забезпечують поточний зворотний зв'язок..

Сьогодення характеризується досить великою кількістю комп'ютерних навчальних програм з географії: комп'ютерний підручник – програмно-методичний комплекс, який дозволяє самостійно засвоїти навчальний курс або його розділ (як правило, поєднує в собі якості підручника, довідника, задачника та лабораторного практикуму); контролюючі програми з географії – програмні засоби, призначені для перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок; ігрові програми – стимулюють пізнавальну активність учнів, сприяють розвитку їхньої уваги, кмітливості, пам'яті; предметно-орієнтовані середовища – програми, які моделюють мікро- та макросвіти, об'єкти певного середовища, зв'язки між ними, їхні властивості.

ВИСНОВОК

Діяльність учителя географії в умовах сучасних педагогічних технологій навчання набуває нових можливостей. Без розуміння того, що сучасна освіта неможлива без використання сучасних технологій, учитель не

зможе дати учню ті знання, які будуть необхідні йому в дорослому житті. Зокрема, це здійснення оперативного керування самостійною діяльністю всіх учнів класу; оцінка труднощів кожного учня при вирішенні пізнавальних задач і надання їм необхідної допомоги; врахування специфічного характеру помилок, які допускаються учнями. Вчитель повинен бути готовий до впровадження педагогічної технології поєднуючи, як новітні так і технології, які вже у використанні.

Часто вчителі не беруть до уваги важливість створення всіх умов для застосування новітніх технологій, вибираючи декілька елементів, які здаються їм найцікавішими.

Отже, якщо у викладанні географії будуть використовуватись сучасні педагогічні технології навчання, то це гарантований результат діяльності вчителя та формування всебічно-розвиненої особистості учня.

Список використаної літератури

1. Жемеров О. О. Сучасні технології навчання географії України : Метод. посіб. для студ.-географів ВНЗ / О. О. Жемеров, В. М. Блазун. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. – 32 с.
2. Назаренко Т. Г. Теоретичні основи теорії навчання / Т. Г. Назаренко // Географія та економіка в сучасній школі. – 2013. – №2. – С. 31– 33.
3. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. – К., 2007. – 144 с.
4. Раджа Рой Сингх. Образование в условиях меняющегося мира / Раджа Рой Сингх // Перспективы. Вопросы образования. – 1993. – № 1. – С. 7.
5. Сучасні педагогічні технології навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
6. Шоробура І. М. Підготовка сучасного педагога до реалізації змісту шкільної географічної освіти засобами інноваційних технологій / І. М. Шоробура // Педагогічний альманах. – 2014. – Випуск 24. – С.83–91.